

МОДЕЛЬ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ РИТМІКО-ІНТОНАЦІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ АНГЛІЙСЬКОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Проблема реалізації методики на модульно-блоковій основі організації навчального процесу з іноземної мови висвітлювалась в роботах Т.П. Поснової, П. А. Юцявичене [2; 4]. Враховуючи сучасні тенденції в розробці навчальних курсів було створено модель реалізації методики формування *ритміко-інтонаційної складової* англійського (далі РІС) мовлення учнів 3-4 класів, яка базується на модульно-блоковій організації навчального процесу на уроках з англійської мови. Спираючись на останні методичні праці та положення в галузі модульної організації навчального процесу [1], ураховуючи рекомендації П. А. Юцявичене, Т. П. Поснової [2; 4] під "модулем" розуміємо логічно завершену частину теоретичного та практичного навчального матеріалу, в межах якого здійснюється опрацювання кількох навчальних блоків. Кожний блок присвячений опрацюванню однієї групи *ритміко-інтонаційних* (далі РІ) навичок. Кожний блок присвячений опрацюванню однієї групи РІ навичок. Блок опрацьовується в межах певної теми, що дає змогу вважати його тематичним.

Підсистема РІ вправ направлена на формування РІС англійського мовлення учнів третій-четвертих класів містить 4 змістових модулі (далі ЗМ), які опрацьовуються протягом навчальних семестрів. Третій клас включає ЗМ-1 і ЗМ-2. У четвертому класі опрацьовуються ЗМ-3 і ЗМ-4.

Згідно з діючим Типовим навчальним планом спеціалізованих шкіл [3] у третьому і четвертому класах на англійську мову передбачено 3 навчальних години на тиждень. У загальноосвітній початковій школі за діючим Типовим навчальним планом початкової школи на англійську мову передбачено 2 години на тиждень, що може бути збільшено за рахунок варіативної частини – на 1 годину. Таким чином, можемо відвести один урок на тиждень на формування РІС англійського мовлення учнів початкових класів, інші два уроки на тиждень присвячуються формуванню лексичних і граматичних навичок видів мовленнєвої діяльності учнів, роботі за програмним підручником.

Згідно зі щорічним листом МОН "Про навчальні плани загальноосвітніх навчальних закладів" у першому семестрі 17 навчальних тижнів, що відповідає 17 урокам формування РІС англійського мовлення учнів третій класів. У межах ЗМ-1 передбачено опрацювання п'яти блоків розробленої підсистеми РІ вправ, що складає разом з двома уроками для семестрового контролю та оцінювання 15 уроків. Два перших уроки у вересні рекомендовано присвятити проведенню прогностичного тестування. Один блок відповідає одній групі РІ вправ.

Уведемо умовні позначення, які використовуватимемо у схемах, наведених нижче (рис. 1 – 4).

Розглянемо блоки більш детально.

Блок № 1 відповідає вступному уроку, мета якого познайомити учнів з курсом, а також зосередити їхню увагу на розходженні РІ оформлення культурно-обумовлених текстів обміну інформацією – вітання та прощання. Особливістю блоку № 1 є те, що в ньому реалізуються два етапи формування РІ навичок – ознайомлення та автоматизація. Етап практики блоку № 1 реалізується на кожному уроці (див. рис. 1) на початку – вітання та в кінці – прощання.

Розглянемо цикли блоків № 2-5. Кожний з блоків № 2-5 складається з трьох уроків, на яких реалізуються три етапи підсистеми РІ вправ. До однакових елементів трьох уроків кожного блоку відносимо культурно-обумовлені ритуальні кліше вітання та прощання, ДВ, а також поурочне оцінювання успішності учнів. Перший урок блоку присвячений ознайомленню та первинному закріпленню матеріалу.

Уведення нового матеріалу відбувається після виконання ДВ в основній частині уроку. Далі відбувається поурочне оцінювання успішності та активності учнів на уроці. Дві-три хвилини відводиться на пояснення домашнього завдання. На другому уроці відбувається автоматизація РІ навички у вправах після виконання обов'язкових ДВ. Обов'язковим елементом уроку автоматизації є вивчення нового віршованого тексту або пісні.

	Вступний урок				
	Вітання				
	Прощання				
	Ознайомлення з новим матеріалом				
	Автоматизація дій учнів з новою РІ одиницею				
	Заклучний етап – удосконалення/ практики				
	Опрацювання віршованого тексту				
	Дихальні вправи				
	Контроль і оцінювання				
	Оцінювання за ЗМ				
ДЗ	Домашнє завдання				

Третій урок блоку присвячений етапу практики, коли відбувається вдосконалення набутої навички. На цьому етапі перевіряється виконання домашнього завдання, повторюються скоромовки, пісні, вірші, виконуються вправи на повторення матеріалу попередніх блоків.

Третій урок передбачає факультативне домашнє завдання на розсуд учителя (див. рис. 1). Два останні уроки відводяться для повторення підготовки до модульного тестування, безпосереднього проведення тестування, а також аналізу і оцінювання (див. рис. 1).

ЗМ 1		3-й клас, рівень ІпГ				Змістові модулі
Блок №1	Цикли блоків			Контроль і оцінювання		
	№2-5					
ДЗ						
	ДЗ	ДЗ		ДЗ		

Рис.1. Розподіл класної роботи учнів третього класу для формування РІС англійського мовлення у ЗМ-1

У другому семестрі 17-18 навчальних тижнів, що відповідає 17 урокам. У межах ЗМ-2 передбачено опрацювання чотирьох блоків розробленої підсистеми РІ вправ, що складає разом з двома уроками для семестрового контролю та оцінювання рівня сформованості РІС англійського мовлення учнів третього класу 15 уроків.

Розглянемо ЗМ-2. ЗМ-2 реалізується в другому семестрі третього класу і складається з циклів блоків № 6 - 9. До кожного з блоків № 6 – 9 входять чотири уроки, на яких також реалізуються три етапи підсистеми РІ вправ. Проте, оскільки групи вправ блоків № 6 – 9 є більшого обсягу, на етап автоматизації РІ навички відводиться два уроки.

Незмінними в ЗМ-2 залишаються культурно обумовлені ритуальні кліше вітання та прощання, ДВ, а також поурочне оцінювання успішності учнів. Структура уроків ЗМ-2 кожного блоку повторюється, що забезпечує циклічність підсистеми РІ вправ (див. рис. 2).

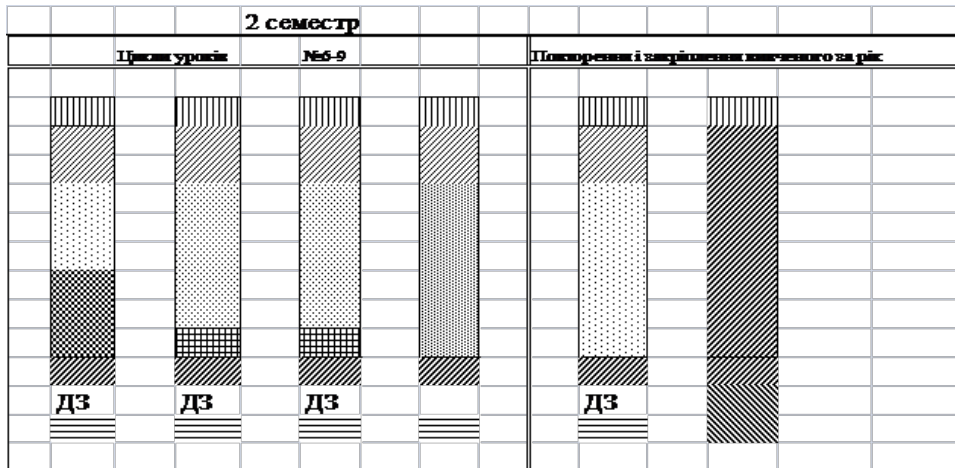

Рис.2. Розподіл класної роботи учнів третього класу для формування РІС англійського мовлення у ЗМ-2

Важливо зауважити, що чітке визначення часових меж уроку сприяє підвищенню його ефективності. Як відомо, у третій – четвертій класах урок триває 40 хвилин.

Етап організації займає 1-2 хвилини. На виконання дихальних вправ відводимо 10 хвилин уроку в третьому класі. З метою поліпшення ефективності цього етапу, пропонуємо реалізувати ДВ як засіб активізації мовленнєвого спілкування на уроці, створення підґрунтя для оволодіння РІС мовлення, формування і розвитку слуховимовних ритміко-інтонаційних навичок. У розробленій підсистемі ритміко-інтонаційних вправ ДВ охоплюватимуть наступні компоненти: 1) дихальну гімнастику (Група ДВ); 2) артикуляційну гімнастику, темпоритмовий тренінг (скоромовки, римівки та чанти); 3) звуковисотний та тембрально-силовий голосовий тренінг; 4) слуховий тренінг.

Отже, перший етап уроку займає 11 хвилин (що в 3-му класі складає 27,5%).

Основна частина уроку включає подачу нового матеріалу, управління та контроль. Проте, розподіл часу між компонентами основної частини уроку нерівний. Найбільшу частину займає етап управління в мовленнєвій діяльності. Отже, основна частина уроку займатиме 24 хвилини, або 60% уроку.

У ході заключної частини підводиться підсумок уроку, що, як правило, відбувається у формі оцінювання навчальних досягнень учнів та їх активності на уроці, та задається домашнє завдання і його пояснення з боку вчителя.

У третьому-четвертому класах виконання домашніх завдань є обов'язковим, тому на його пояснення відводиться 3 хвилини, інші 2 хвилини займає оцінювання.

У четвертому класі в першому семестрі 17 навчальних тижнів, що відповідає 17 урокам. У межах ЗМ-3 передбачено опрацювання чотирьох блоків розробленої підсистеми РІ вправ, що складає разом з одним уроком для семестрового контролю та оцінювання рівня сформованості РІС англійського мовлення учнів 4-го класу 17 уроків.

Розглянемо ЗМ-3. ЗМ-3 реалізується у циклах блоків № 11 - 14. До кожного з блоків № 11 – 14 входять чотири уроки, на яких також реалізуються три етапи підсистеми РІ вправ. Незмінними в ЗМ-3 залишаються культурно-зумовлені ритуальні кліше вітання та прощання, ДВ, а також поурочне оцінювання успішності учнів.

Варто зауважити, що розподіл часу в ЗМ-3 трохи інший: зменшується час виконання ДВ, за рахунок цього збільшується основна частина уроку. Організаційний момент 1 хвилина, ДВ – 5 хвилин. Усього 6 хвилин або 15% уроку. Основна частина уроку складатиме $(40 - 6_{\text{орг.}} + 5_{\text{ДВ}} - 5_{\text{закл.}}) = 29$ хвилин, або 72,5% уроку. Заключна частина складається з оцінювання, пояснення ДЗ та прощання, на що відводиться 5 хвилин уроку (див. рис. 3).

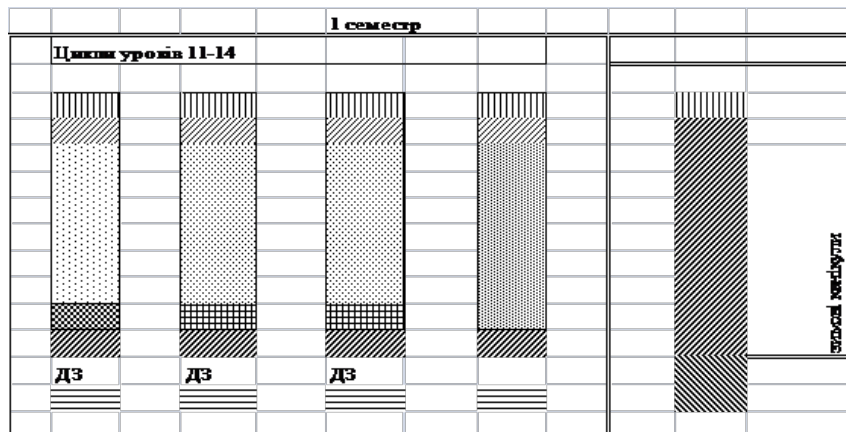

Рис. 3. Розподіл класної роботи учнів четвертого класу для формування РІС англійського мовлення у ЗМ-3

У другому семестрі 17-18 навчальних тижнів, що відповідає 17-18 урокам. ЗМ 4 передбачає опрацювання п'яти блоків розробленої підсистеми РІ вправ, що складатиме 15 уроків, один урок присвячуємо повторенню всього матеріалу, наступний урок передбачає проведення тесту, на останньому уроці відбувається аналіз успішності виконання робіт і виставлення оцінок. Проте, варто врахувати вірогідність випадіння 1 уроку за рахунок свят. Таким чином, ми маємо 17 уроків.

Розглянемо ЗМ-4 (див. рис. 4). ЗМ-4 реалізується у циклах блоків № 15 - 19. До кожного з блоків № 15 – 19 входять три уроки, на яких також реалізуються три етапи підсистеми РІ вправ. Незмінними в ЗМ-4 залишаються культурно-зумовлені ритуальні кліше вітання та прощання, ДВ, а також поурочне оцінювання успішності учнів. Розподіл часу в ЗМ-4 такий само як і в ЗМ-3 (див. рис. 4).

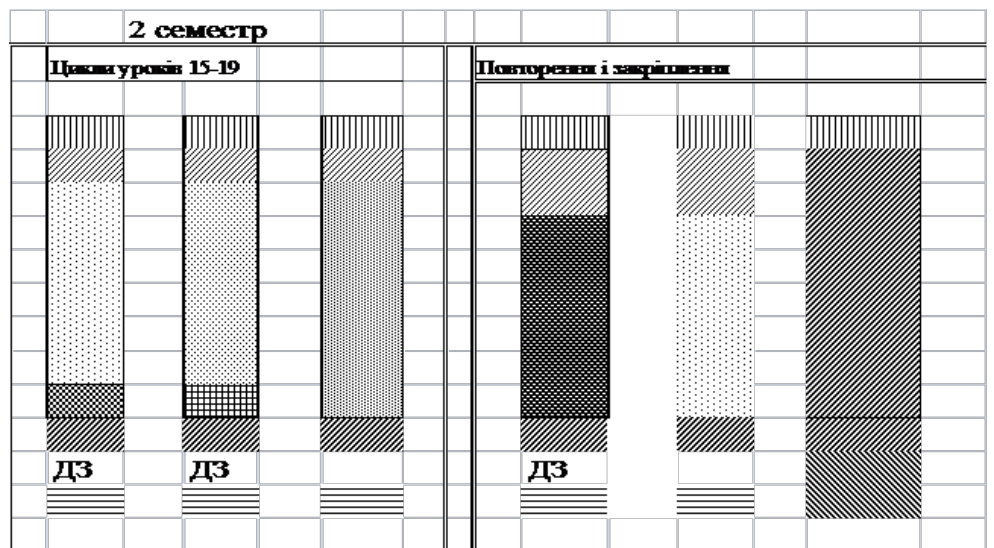

Рис.4. Розподіл класної роботи учнів четвертого класу для формування РІС англійського мовлення учнів у ЗМ-4

Запропонована підсистема вправ може також використовуватись на групових факультативних та додаткових заняттях з англійської мови у позаурочний час. Розроблена модель формування РІС може бути використана і під час проведення індивідуальних занять з метою ефективного розвитку слухо-вимовних ритміко-інтонаційних навичок учнів даної вікової категорії.

Висновки з проведеного дослідження та перспективи подальших розвідок в обраному напрямі. Таким чином у цій статті представлено модель реалізації методики формування ритміко-інтонаційної складової англійського мовлення учнів третіх-четвертих класів початкової школи. Запропонована модель реалізується в чотирьох змістових модулях, опрацювання яких відбувається протягом двох років. Кожен модуль містить блоки уроків, аналогічних за структурою розподілу часу на виконання завдань певного типу. Водночас, ця структура змінюється в порівнянні між модулями. Змінною є також кількість уроків у блоках між модулями. Так, кожний блок у ЗМ-1 і ЗМ-4 складається з трьох уроків, а у ЗМ-2 і ЗМ-3 - з чотирьох уроків, що пояснюється особливостями навчального матеріалу.

В перспективі передбачається розробити модель реалізації методики формування ритміко-інтонаційної складової англійського мовлення учнів середньої школи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Информационная система "Единое окно доступа к образовательным ресурсам" / ФГУ ГНИИ ИТТ "Информика". - 2005 - 2010. - Режим доступа : <http://window.edu.ru/window>.
2. Поснова Т.П. Інноваційні технології в освіті: модульна система навчання / Т. П. Поснова // Модульное обучение [словарь. ru / dictionary.fio.ru]. — 2003. — Режим доступа до журналу: www.rusnauka.com/13.dni_2007/.../21461.doc.htm.
3. Про Типові навчальні плани початкової школи [Електронний ресурс] / Наказ, План, Міністерство освіти і науки України. — 29.11.2005 р. № 682. — Режим доступу: www.nau.ua.
4. Юцявичене П. А. Принципы модульного обучения / П. А. Юцявичене // Советская педагогика. — № 1. — 1990. — С. 55 — 59.

Подано до редакції 07.06.10

РЕЗЮМЕ

У статті розглядається проблема розробки моделі реалізації методики формування ритміко-інтонаційної складової англійського мовлення учнів 3-4 класів, яка базується на модульно-блоковій організації навчального процесу з англійської мови. Створена модель розрахована на опрацювання чотирьох модулів упродовж двох років. Кожен модуль містить блоки уроків, аналогічних за структурою розподілу часу на виконання завдань певного типу. Водночас, ця структура змінюється в порівнянні між модулями. Змінною є також кількість уроків у блоках між модулями. Так, кожний блок модулів 1 і 4 складається з трьох уроків, а модулів 2 і 3 - з чотирьох уроків, що пояснюється особливостями навчального матеріалу.

Ключові слова: ритміко-інтонаційна складова англійського мовлення, модульно-блокова організація навчального процесу, учні 3-4 класів, ритміко-інтонаційні вправи, змістовий модуль.

В.А. Пономарева

МОДЕЛЬ ПРОЦЕССА ФОРМИРОВАНИЯ РИТМИКО-ИНТОНАЦИОННОЙ СОСТАВЛЯЮЩЕЙ АНГЛИЙСКОЙ РЕЧИ УЧЕНИКОВ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ

РЕЗЮМЕ

В статье рассматривается проблема разработки модели реализации методики формирования ритмико-интонационной составляющей английской речи учащихся 3-4 классов, которая основана на модульно-блочной организации учебного процесса на уроках английского языка. Созданная модель рассчитана на проработку четырех модулей на протяжении двух лет. Каждый модуль содержит блоки уроков, аналогичные по структуре распределения времени на выполнение заданий определенного типа. В то же время, эта структура изменяется в сравнении между модулями. Изменяется также количество уроков в блоках модулей. Таким образом, каждый блок модулей 1 и 4 состоит из трех уроков, а модули 2 и 3 состоят из четырех уроков, что объясняется особенностями учебного материала.

Ключевые слова: ритмико-интонационная составляющая английской речи, модульно-блочная организация учебного процесса, учащиеся начальных классов, ритмико-интонационные упражнения, содержательный модуль.

В.А. Ponomaryova

THE MODEL OF FORMING THE RHYTHMIC AND INTONATIONAL CONSTITUENT OF ENGLISH SPEECH OF PRIMARY SCHOOL PUPILS

SUMMARY

The article analyzes the problem of developing the model of realizing methods of forming rhythmic and intonational constituent of English speech of the 3-4th-grade pupils. The model is based on the module-block principle of organizing educational process of learning English. The created model includes four modules to be worked on during two years. Every module consists of blocks of lessons analogical in the structure of allotting time for doing tasks of certain type. At the same time, their structure changes from one module to another. The amount of lessons in modules blocks also varies. Thus, every block of modules 1 and 4 consists of three lessons, whereas modules 2 and 3 have four lessons, which depends on educational material.

Keywords: rhythmic and intonational constituent of English speech, module-block organization of educational process, the 3-4th-grade pupils, rhythmic and intonational exercises, content module.

